

Slovenská republika, 2011 (13 až 15 rokov)

Globálny prieskum užívania tabaku u školskej mládeže
(Global Youth Tobacco Survey, GYTS)

SÚHRN ZISTENÝCH VÝSLEDKOV

GYTS výsledky zo Slovenska poskytujú údaje o prevalencii fajčenia cigariet a užívania iných tabakových výrobkov ako aj súvisiacich faktorov: dostupnosť tabakových výrobkov a ich cena, výskyt pasívneho fajčenia, ukončenie fajčenia, vplyv médií a reklamy a školské programy. Tieto ukazovatele sú zložkami komplexného programu kontroly tabaku na Slovensku. GYTS na Slovensku je školským prieskumom u žiakov 7. až 9. triedy základnej školy a študentov 3. až 5. ročníka osemročných gymnázií. Vykonaný sa na jar 2011.

Na získanie reprezentatívnych údajov pre Slovensko sa použila metóda dvojfázového zhlukového výberu. V 1. fáze sa zo zoznamu všetkých škôl, s pravdepodobnosťou proporčnou k veľkosti náhodne vybralo 60 škôl. V 2. fáze sa v rámci týchto škôl vybrali systematickým výberom triedy, kde sa vykonala dotazníkový prieskum u všetkých prítomných žiakov. Celková responzibilita (návratnosť) bola 80,6%. Vzorka pozostávala z 4 504 respondentov, z nich bolo 3957 vo veku 13 až 15 rokov..

Prevalencia

- 59,8% už niekedy fajčilo cigarety (Chlapci = 62,0%, Dievčatá = 56,8%)
- 29,2% v súčasnosti užíva tabakové výrobky* (Chlapci = 29,7%, Dievčatá = 27,6%)
- 23,5% v súčasnosti fajčí cigarety* (Chlapci = 23,2%, Dievčatá = 23,0%)
- 8,1% v súčasnosti denne fajčí cigarety (Chlapci = 7,6%, Dievčatá = 8,1%)
- 8,7% v súčasnosti fajčí cigary* (Chlapci = 9,2%, Dievčatá = 7,8%)
- 19,9% začalo fajčiť pred 10. rokom života** (Chlapci = 24,6%, Dievčatá = 13,4%)
- 25,5% nefajčiarov je susceptibilných začať fajčiť (Chlapci = 22,9%, Dievčatá = 27,6%)

Dostupnosť tabakových výrobkov (súčasní* fajčiari)

- 7,5% zvyčajne fajčí doma
- 46,5% kupuje si cigarety v obchode
- 78,6% z tých, čo si kupovali cigarety v obchode, neboli odmietnutí pre svoj nízky vek

Pasívne fajčenie

- 44,2% žije v domácnosti, kde sa fajčí v ich prítomnosti
- 52,1% sú vystavení pasívnemu fajčeniu v uzavretých verejných priestoroch
- 67,6% sú vystavení pasívnemu fajčeniu v otvorených verejných priestranstvách
- 80,2% si myslí, že na verejných priestranstvách by sa malo zakázať fajčiť
- 73,8% si myslí, že pasívne fajčenie im škodí
- 47,7% má aspoň jedného rodiča fajčiara
- 23,1% má väčšinu, prípadne všetkých priateľov fajčiarov

Ukončenie fajčenia (súčasní fajčiari)

- 64,6% chce prestať fajčiť
- 76,3% sa pokúšalo prestať fajčiť počas minulého roka
- 63,3% prijali pomoc v snahe prestať fajčiť
- 20,7% myslí na cigaretu ako na prvú vec, hneď ráno po zobudení

Masmédia a reklama

- 62,2% videlo protifajčiarske a 59,8% profajčiarske informácie v televízii
- 44,4% videlo protifajčiarske odkazy na billboardoch
- 46,2% videlo protifajčiarske a 62,7% profajčiarske odkazy v časopisoch a novinách
- 14,8% vlastní nejaký predmet s logom značky cigariet
- 6,1% bolo ponúknutých zadarmo cigaretou od zástupcu tabakového priemyslu

Školské programy

- 54,9% sa učilo uplynulý školský rok o škodlivosti fajčenia
- 45,8% diskutovalo v triede uplynulý školský rok o tom, prečo začínajú mladí ľudia fajčiť
- 45,1% sa učilo uplynulý školský rok o účinkoch tabaku

*definuje sa ako užívanie (fajčenie) počas aspoň jedného dňa v priebehu minulého mesiaca

**počítané zo súčasných fajčiarov

Kľúčové body

- 29,2% žiakov v súčasnosti užíva nejakú formu tabaku; 23,5% fajčí cigarety; 8,7% fajčí cigary
- Výskyt pasívneho fajčenia je vysoký – 44,2% žiakov žije v domácnosti, kde iní fajčia v ich prítomnosti; viac ako polovica žiakov je vystavená fajčeniu v uzavretých verejných priestoroch; takmer polovica žiakov má aspoň jedného rodiča fajčiara
- Takmer tri štvrtiny žiakov si myslí, že im škodí pasívne fajčenie
- 8 z 10 žiakov si myslí, že fajčenie by malo byť na verejných miestach zakázané.
- Takmer dve tretiny fajčiarov chce prestať fajčiť; jedna pätina z nich myslí na cigaretu ako na prvú vec, hneď ráno po zobudení.
- 14,8% žiakov vlastní nejaký predmet s logom značky cigariet
- V televízii videlo viac ako 6 z 10 žiakov protifajčiarske odkazy, zatiaľ čo asi 6 z 10 videlo profajčiarske odkazy; v novinách a časopisoch menej ako polovica videla protifajčiarske odkazy, pričom dve tretiny videli profajčiarske odkazy.